

hassa erejét, még az egyes években gyakorolt tanítását is megfosztja a sikertől és azt merjük állítani, hogy ilyen eljárás mellett méltányos felelősséget nem is ró reá.

(Nagybánya.)

MORVAY Győző.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1895 október hó 26-án.

Jelen vannak Heinrich Gusztáv elnöklete alatt: Berzeviczy Albert képviselőházi alelnök, Böngérfy János, Deák Lajos, Demeczky Mihály, Eötvös K. Lajos, Erdődy Béla, Göcz József, Gyulay Béla dr., Hegedüs István, Hegedüs Károly, Heller Ágost, Kacskovics N., miniszteri titkár, Kerékgyártó Elek, Komáromy Lajos, Lakits Vendel, Léderer Ábrahám, Málnai Mihály, Mauritz Rezső, Molnár István, Mosdóssy Imre, Nagy László, Peres Sándor, Radó Vilmos, Reif Manó, Sántha Lajos, Schön József, Schvetz Vilmos, Sebestyén Gyula, Sebestyén Stetina Ilona, Thuránszky Irén, Vajdafy Gusztáv, Verédy Károly, Zichy Antal főrendiházi tag, Trájtler Károly; utóbbi mint jegyző. Azonkívül számos vendég.

I. Elnök meleg szavakban üdvözli a Társaságot. Kéri a tagokat, hogy az új évben támogassák a Társaságot feladata teljesítésében. Jelenti, hogy a közoktatásügyi miniszter úr ő Exja más hivatalos jellegű értekezleten levén elfoglalva, sajnálatára nem vehet részt a mai ülésen. Együttal bemutatja Kacskovics miniszteri titkár és Mosdóssy tanfelügyelő urakat, mint a miniszter úr képviselőit.

II. A felolvasó-asztalhoz dr. Verédy Károly rendes tag lépett, ki Léway Ferencz elhunyt rendes tag fölött emlékebeszédet olvasott föl. — A Társaság a szép megemlékezésért köszönetet mondott.

III. Lakits Vendel rendes tag felolvasta: «*Az egyetemes tanítógyűlések hatásáról*» című értekezését. — A Társaság a nagy szorgalommal és szakértelemmel készült előadásért köszönetet szavazott.

IV. A felolvasó ülést a rendes tagok értekezlete követte.

a) Titkár jelenti, hogy a Társaságnak ismét gyászja van, Szarvas Gábor rendes tag elhunyt. — A Társaság e veszteség fölött érzett fájdalmát jegyzőkönyvbe iktatja. Az elhunyt özvegyével a Társaság részvétele irásban fog közölni.

b) Jelenti továbbá, hogy a közoktatásügyi miniszter úr ő Exja méltányolván a Társaságnak a tanügy terén való buzgó fáradozásait, ez évre 700 forintnyi összeget kegyeskedett kiutaltványozni azzal a kikötéssel, hogy a Társaság folyóiratát díjtalanul küldje a miniszter úr ő Exja által kijelölendő 25 nagyobb elemi és 25 polgári iskola számára. — A Társaság nevében az elnökség hálás köszönetet mondott ő Exjának.

c) Jelenti, hogy dr. Heinrich Gusztáv 100 frtot, Schmidt Ágoston 50 frtot adományoztak a Társaság céljaira. Köszönettel fogadta a Társaság.

d) Titkár előterjesztést tesz a II. Orsz. Egyetemes Tanügyi Congressusban való részvétel tárgyában. — A Társaság ezen ügy tárgyalására Hegedüs István alelnök elnöklete alatt Erődy Béla, Gyulay Béla, Lakits Vendel és Mauritz Rezső tagokból álló bizottságot küld ki.

e) Jelenti végre, hogy a Társaságba kültagokul belépni óhajtanak :
Szerlemhegyi Tivadar, főgymnasiumi tanár (Budapest).

Gaál Vilma, tanítónő (Budapest).

Kalkbrenner Zsigmond, elemi iskolai igazgató (Oravicza).

Sorsch Pál, tanító (Károlyliget).

Gönczi Lajos, ref. coll. tanár, e. i. igazgató (Sz.-Udvarhely).

Fessl Lipót, F. J. N. nevelő tanár (Budapest). Felvételnek.

A Társaság kültagjainak száma 828.

Felolvasó ülés 1895 nov. hó 16-án.

Jelen vannak : *Höman Ottó* elnöklete alatt: Bokor József, Bön-
 gérfi János, Berecz Antal, Demeczky Mihály, Ember János, Fináczy
 Ernő, Gööz József, Gyomlay Gyula, György Aladár, Halász Ferencz,
 min. osztály tanácsos, Hegedüs István, Hegedüs Károly, Heinrich Gusztáv,
 Kozma Gyula, Kerékgyártó Elek, Lakits Vendel, Lázár Béla, Léde-
 rer Ábris, Málnai Mihály, Nagy László, Négyessy László, Névy László,
 Radó Vilmos, Reif Manó, Sebestyén Gyula, Szatmáry György, min. tan.
 Szász Károly, főrendih. tag, Szuppán Vilmos, Szedlacsek Lajos, Schvetz
 Vilmos, Schvetz Vilmosné, Sziklay Pál, Sziklai Pálné, Timár Pál, Zsen-
 geri Samu, Verédy Károly, Trájtler Károly ; utóbbi mint jegyző.

I. Az ülés megnyitása után *Verédy Károly* rendes tag felolvassa :
 «*Néptanítók Lapja*»-ról szóló értekezését. Az értekezés a Társaság folyó-
 iratában meg fog jelenni. A kérdéshez szólnak : *Heinrich Gusztáv* : Hoz-
 zájárul azokhoz az elismerő szavakhoz, melyeket előadó hangoztatott
 Örül annak, hogy elismerés éri a «N. L.» szerkesztőjét, a kit nem egé-
 szen igazságosan ítélték meg. Az a kívánsága szólónak is, hogy a
 «N. L.»-nak hivatalos része választassék el a laptól s a rendeletek tára
 külön szerkesztessék. Nagy súlyt fektet arra, hogy az ismeretterjesztő-
 közlemények a lapból ne mellőztessenek. Épen ez volna a «N. L.»-nak
 egyik főfeladata, mert a lap oly vidékre is elhatol, a hol a tanítónak
 nincs alkalmá lapokhoz, könyvekhez jutnia. A nép tanítójának a kultura
 nivóján kell állania s épen ezért nem lehet kicsinyelni a «N. L.» oly
 irányát, mely a néptanítók ismereteinek gyarapítását tűzi ki céljául.
 Óhajlja továbbá, hogy a «N. L.» illusztrálva jelenjék meg, a mely képeket

aztán a tanító az oktatásnál is felhasználhasson. Nem tartja helyesnek a sok pædagogizálást a lapban, ha ugyan is hétről-hétre folyton csak olyan közlemények jelennek meg benne, hogyan és miképen tanítson a tanító. Tért kell adni a lapban kedélytnevesítő olvasmányoknak, költeményeknek, novelláknak is, a miből a tanítók szintén okulást szerezhetnének. *Radó Vilmos*: A «N. L.» kérdése nem egyéb a tanítók továbbképzésénél, s így összefügg a tanítóképzéssel is. A lapnak az a hivatása, hogy a tanítóba ellenállhatatlan vágyat oltson a továbbképzésre. A tanítónak nincs elegendő anyagi ereje, hogy a továbbképzéshez szükséges eszközöket magának megszerezhesse; a «N. L.» ilyen eszköznek önként kínálkozik. *Heinrich* véleményével szemben kijelenti, hogy a «N. L.»-át épen akkor olvasták a legbuzgóbban, a mikor igazán pædagogiai lap volt; akkor, a mikor megindult s a mikor még selyemtermelésre s egyéb közgazdasági munkásságra nem hívták fel a tanítók figyelmét. A magyar tanítók szellemi mivelődés tekintetében nem állanak mind egy nivón. Nehéz tehát olyan lapot szerkeszteni, a mely mindannyi szellemi kívánságának eleget tehessen. Az a meggyőződése, hogy csak azok kritizálták a lapot, a kiknek nem nyújtott semmit, s azért a mellett volna, hogy pl. a fővárosi és nagyobb vidéki városok tanítóinak, mint a kik elegendő eszközök fölött rendelkeznek szellemi tőkékük gyarapítására, a lapot meg sem kellene küldeni. A lap iránya határozottan pædagogiai legyen, s nem osztja azok nézetét, a kik a pædagogiai tudományt kevesebb értékre becsülik. A pædagogiai irány fejlesztése van legtöbb haszonnal az iskolára; fontos dolog, hogy a tanítók a helyes! módszert megismerjék s elvek szerint tanítsanak. Közgazdasági ismereteket nem óhajt a lapban. Kívánsága inkább az volna, hogy a kormány könyveket is adna ki tanítói számára. *Heinrich Gusztáv* szavainak értelmezésére emel újra szót. Ő úgy van meggyőződve és úgy tudja, hogy a tanító a képezdében a pædagogiai tudományból elegendő elméleti és gyakorlati kiképzést nyer s ezért kívánta azt, hogy a lap ne csupán és ne folytonosan csakis pædagogiai és didaktikai kérdéseket bolygasson. *Kerékgyártó Elek*, vegyes érzelmek hatása alatt áll. Ezek az érzelmek elvezetik őt az ifjúkorba. Ő a «N. L.»-nak köszöni azt a lelkesedést, melylyel át van telve; ennek köszöni, hogy itt van. Egyesülés a vidéken nem volt; lelkes örömmel várták az egyes lapszámok megjelenését, mely a tanítóokban az összetartást előmozdította s hasznos közleményeivel megnyerte a tanítók tetszését. *Molnár Aladár* praktikus tanítókká és gazdákká nevelt bennünket. Nézete szerint az a «N. L.» lesz a legjobb, a mely a tanítókkal a gazdasági viszonyokat megértetni, megismertetni és megkedveltetni tudja. Szerinte most igen sok elméleti dologgal foglalkozik a lap s a praktikumot szem elől téveszti. A «N. L.» szerkesztése egész embert kíván, a ki ne legyen mással is elfoglalva. A lap eleinte nem volt rossz lap; találkozó helye

volt a legjobbaknak. Kár volna ezt a lapot most egyszerre beszüntetni; ellenkezőleg, ha eddig még nem volna ilyen lap, most kellene azt megállapítani. Óhajtotta volna, ha e tekintetben a vidéki tanítók véleménye is megnyilvánul. Az ő nézete az, hogy politikáról a lapban mentül kevesebb legyen. Hibája az is, hogy sokat kritizál és csak keveset izgat a jóra. Elismeri nyíltan a szerkesztő érdemeit, de nem téveszti szem elől, hogy a szerkesztés maga egész embert követel. Regénytárrá nem akarná tenni a lapot, az tulsapongóvá teszi a tanító kedélyhangulatát. Nézete szerint minden pædagogiai czikk, mely jól van megírva, már maga egy szép költemény. Minthogy könyvekről és könyvtárakról is volt szó, véleménye az, hogy a lapot azért nem pótolhatják. *Verédy Károly* örömmel tapasztalta, hogy előadásával ilyen érdekes eszmecserére adott tápot. Ő maga is óhajtja, hogy a lap az egyszerűbb szellemi nívón álló tanítók számára szerkesztessék, mert ismeretes dolog, hogy maga a tanítóképzés sem áll mindenütt egyforma alapon.

II. *Lázár Béla* a következő czim alatt tartott felolvasást: «*Rhetorikai gyakorlatok a középiskolában*». Előadása közölni fog a Társaság folyóiratában. A kérdéshez szólnak: *Pináczy Ernő*, a ki a felolvasásra megjegyzi, hogy a kiindulási pont ebben talán nem egészen helyes. A kérdéses miniszteri rendeletben retorikáról szó sincsen. Az újabb iskola főleg abban különbözik a régítől, hogy az a dictiózás tökéletességét háttérbe szorítja s a katechizálásra fektet súlyt, mely a tanuló előadóképességét nem fejleszti. A tapasztalat u. i. azt igazolja, hogy tanulóink nem tudnak beszélni. A kérdés tárgya tehát inkább az volna, miképen lehetne ezen a bajon segíteni? *Heinrich Gusztáv* előadja, hogy a miniszter úr ő Exja sorra járta a gymnasiumokat s reá saját szerű hatást gyakorolt, hogy a növendékek oly rosszul tudnak beszélni. Ez arra mutat, hogy a mi iskoláinkban a prózát elhanyagolják, a mit különben a felolvasó is igen helyesen fejtett ki. A mit azonban nem fejtett ki s mégis figyelemre méltó dolog az a másik tapasztalat is, hogy az előadási képesség kiánya nemcsak a középiskolai tanulóknak, hanem az egyetemen is feltalálható, s nem volna céltévesztett dolog, ha a miniszter először is az egyetemre küldene ilyen rendeletet. A mellett van, hogy az igen érdekes thema fölött az eszmecsere a legközelebbi ülésre halasztódjék. *Elnök* köszönetet mond a felolvasónak, a miért ez actualis kérdés fejtegetéséhez alkalmat adott. A nagy hiányok constatalása mellett gondoskodni kell azok sanálásáról is. Az eszmecsere egy közelebbi ülésen folytatódni fog.

III. *Heinrich Gusztáv*: «*A tankönyvek engedélyezéséről*» tart felolvasást. A Társaság a pontokba foglalt tételeket nagy figyelemmel hallgatta s a fejtegetéseket helyesléssel fogadta. A pontozatok a Társaság folyóiratában közzé fognak tétetni. A vitát a jövő ülésre halasztják.

A felolvasó ülést a r. tagok zást ülése követi.

Titkár bemutatja özv. *Szarvas Gáborné* levelét, melyben a Társaság részvétét megköszöni.

A Társaság legutóbbi ülése óta beérkezett 31 drb ügyirat. A törzskönyvbe az újabb adatokat bevezette. A Társaság külső tagjai közül egy kilépett. Másrészről azonban felvételre jelentkeztek: dr. *Juba Adolf* iskolaorvos (Budapest); *Szurmó Ambrus* felsőbb leányisk. igazg. (Nagy-Kőrös); dr. *Lázár Béla* főgymn. tanár (Budapest). Felvétetnek.

Hivatalos nyugtázás.

Alapító tagsági díjat fizetett: Komáromy Lajos 50 frtos alapítványa első felét, 25 frtot.

A rendes tagok közül a megajánlott összegből fizetett: György Aladár Budapest 10 frtot, Lázárné Kasztner Janka Kolozsvár 5 frtot, Schmidt Ágost Budapest 30 frtot; Fölser István adományozott 5 frtot.

Kültagsági díjat fizettek 1894-re: Wigand János Pancsova, Maurer Mihály Körmöczbánya, György Lajos Losoncz, Gresits Miksa Losoncz, Vaday József Békés, Szabó Adorján Kassa, Szekeres Ödön, Jeney Pál, Szieber Ede Kassa, Danilovits János Kaposvár, Téglás Gábor, Daróczy Lajos Déva, Kosztka György Pécs, Sajóhelyi Béla Budapest, Gáty Zoltán Pápa, Horváth Ferencz Karczag, Beukó Imre N.-Kőrös, Kiss József Pécs, Zimmermann Gyula Debreczen, Szojka Gyula Debreczen, Pokász Imre Arad, Latkóczy Mihály Losoncz, Csajághy Imre D.-Pataj, Kőrössy Henrik, Mike Géza, Paulay Ödön, Sirisaka Andor Pécs, Baranyai Albert Aszód 93—94. Trimel Aladár Trencsén, dr. Dobó Menyhért Halas, Hodossy Béla Sárospatak, Hahn Adolf Sz.-Fehérvár, Stukovszky Mihály Székesfehérvár, Tabody Jenő, Hehelein Károly Ungvár, Weisenfeld János Székesfehérvár, Szirbek József, Óvári Vargha D. Sz.-Fehérvár, Csürös Pál, Dózsa Dénes, Sándor János, Simon Ferencz, Sükös Gyula, Tokaji Aladár Szászváros, Berverth Vilmos Segesvár, Chovancsák Dániel Trsztena, Gurnesevits Lajos Nagy-Bánya (93), Káppel György Nagyvárad, Szombathy István N.-Várad, Kramer József, Kismarton, ifj. Gebé Andor, gróf Török József, Héthársy Mária Ungvár, Liszkay Étele, Scherer Sándor, Pajor Jozefin Baja, Marusák Pál Sopron, Reich Paula Sopron, Eperjessy István Budapest, Ritter Illés Pécs, Mócs Szaniszló Pécs, Jónás János Pozsony, dr. Varga Samu Pannonhalma, Lenner Emil Győr, dr. Karácsonyi Imre Győr, Valter Gyula Esztergom, dr. Werner Adolf Székesfehérvár, Czapári László, gróf Festetich Bennó Sz.-Fehérvár, Vargha Ferencz Miskolcz, Laczkó Ferencz Besztercebánya, Fankovich Sándor Munkács, Grosz Jakab Munkács, Kossuba Domonkos Eger, Révész József Szobráncz, Boga Imre M.-Sziget, Draskóczy Gábor, Csik Mariska, Malonyay István (93 és 94), Müller Gyula, Szilágyi István, Vargha József M.-Sziget (93 és 94), Beniczky Lajos, Theisz Lajos Losoncz, Himpfner Béla, Kara Győző, Haslinger Ferencz, Körmendy József (93—94), Arad, Bruck Ferencz Ujvidék, Dietz Lajos Kassa, Hefler Konrád Kassa, Bartos Fülöp Szeged, Marossy Sándor